

АНАЛИЗА И ПРЕПОРУКЕ У ПРИПРЕМИ МЕРА ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ И ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ГРАДА КРУШЕВЦА

**«ОСНАЖИВАЊЕ МЛАДИХ ПОЉОПРИВРЕДНИКА ЗА
КОРИШЋЕЊЕ ЛОКАЛНИХ ПОДСТИЦАЈА У ПОЉОПРИВРЕДИ»**

2022. година

УВОД

Улога пољопривреде у креирању друштвеног производа и учешћа пољопривредног становништва индикатор је нивоа укупног друштвено-економског развоја сваке земље. Отуда је дефинисање циљева пољопривредног развоја, односно аграрне политике изузетно значајно питање укупног и друштвеног развоја како на националном тако и на локалном нивоу.

Креирање и обезбеђивање динамичног и одрживог развоја пољопривреде треба да буде резултат процеса у коме кључну улогу има локална самоуправа, уз пуно учешће грађана и институција из пољопривредног сектора. То ће се постићи темељним сагледавањем постојећих природних и створених потенцијала, расположивих људских ресурса, досадашњих токова развоја, постојећих и предвидљивих проблема и потешкоћа, детаљних анализа и процене утицаја окружења.

У Републици Србији је током последњих неколико година усвојен велики број докумената, стратегија и закона којима се регулишу значајна питања везана за пољопривреду и руралне средине, али и докумената на локалном нивоу који морају бити усклађени са документима на националном нивоу .

1. ЗАКОНСКИ И СТРАТЕШКИ ОВИР У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

Закон о пољопривреди и и руралном развоју

Законски оквир за област пољопривреде, водопривреде и шумарства постављен је кровним документом „Закон о пољопривреди и и руралном развоју“, који одређује врсту подстицаја у пољопривреди, циљеве, начине програмирања и реализације подстицаја, те инситуције у чијој је ово надлежности. Врсте подстицаја усвојени Законом су:

- непосредни подстицаји,
- тржишни подстицаји,
- структурални подстицаји.

Законом се дефинише и положај ЈЛС у подршци имплементацији пољопривредне политике, чиме се даје могућност јединицама локалне самоуправе да утврђују мере подршке за спровођење пољопривредне политике за подручје своје територије. Такође, дефинише се и Програм подршке за спровођење пољопривредне политике као основни инструмент за годишње планирање и распоређивање средства за спровођење пољопривредне политике који доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе, уз претходну сагласност Министарства. Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју ("Сл. Гласник РС", Број 10/2013, 142/2014, 103/2015 и 101/2016) детаљно презентује све врсте подстицаја, њихове циљеве,

повезаност са документима јавних политика као и са институцијама надлежним за њихову реализацију. Овим законом се прописује и методологија давања подстицаја од стране ЈЛС.

Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014 - 2024.

На основу Закона о пољопривреди и руралном развоју МПШВ је израдило Стратегију пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014 - 2024. године којом се одређују дугорочни правци развоја пољопривреде за период од најмање десет година. Наведени закон прописује доношење Националног програма руралног развоја за програмски период који не може бити дужи од седам година, у сврху реализације стратешких циљева прописаних Стратегијом пољопривреде и руралног развоја Републике Србије. У складу са наведним документима доносе се годишње уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у оквиру којих су дефинисане и мере које су намењене развоју различитих сектора аграра. Стратегија је усвојена 2014. године, са следећим развојним циљевима:

- раст производње и стабилност дохотка произвођача;
- раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта и техничко-технолошко унапређење сектора пољопривреде;
- одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине;
- унапређење квалитета живота у руралним подручјима и смањење сиромаштва;
- ефикасно управљање јавним политикама и унапређење институционалног оквира развоја пољопривреде и руралних средина.

ИПАРД програм Републике Србије 2014 - 2020

ИПАРД II програм представља најзначајнији програм претприступне подршке руралном развоју и први документ из области пољопривреде и руралног развоја Републике Србије који је одобрен од стране свих чланица Европске уније. Главни циљ и сврха овог програма је да помогне пољопривредне произвођаче и прерађиваче, као и све становнике руралних подручја Републике Србије, да постепено подижу своје капацитете и потенцијале како би се благовремено и на прави начин, припремили за испуњавање европских стандарда и закона у области пољопривреде, прехранбене индустрије и заштите животне средине. Програм дефинише мере које ће омогућити финансијску подршку сектору примарне пољопривредне производње, сектору прераде и маркетинга пољопривредних производа, као и подршку диверзификацији економских активности у руралним областима Републике Србије. Приоритетни сектори за инвестирање су сектор млека, меса, воћа и поврћа и ратарства.

Програм развоја Града Крушевца за 2022. годину и пројекције програма за 2023. и 2024. годину

У децембру месецу 2021. године Град Крушевац је усвојио Програм развоја Града Крушевца за 2022. годину и пројекције програма за 2023. и 2024. годину. У оквиру наведеног планског документа посебан део обухвата и планирање мера подршке у сектору пољопривреде. Програмом мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја утврђене су намене и начин коришћења средстава у циљу унапређења пољопривредне производње и прераде на подручју града Крушевца.

2. АНАЛИЗА ТЕРИТОРИЈЕ ГРАДА КРУШЕВЦА

Град Крушевац се налази у централном делу Србије и захвата најјужнији крај панонског обода и перипанонске Србије. Крушевачка котлина која обухвата композитну долину Западне Мораве простире се између Левча и Темнића на северу, Жупе, Копаоника и Јастрепца на југу, краљевачке котлине и ибарске долине на западу. Градско подручје обухвата површину од 854 км². На територији града Крушевца живи 128.752 становника, од чега 56% у урбаној зони и 44% у руралној зони. Има 101 насељено место, 54 месне заједнице и седиште је Расинског округа.

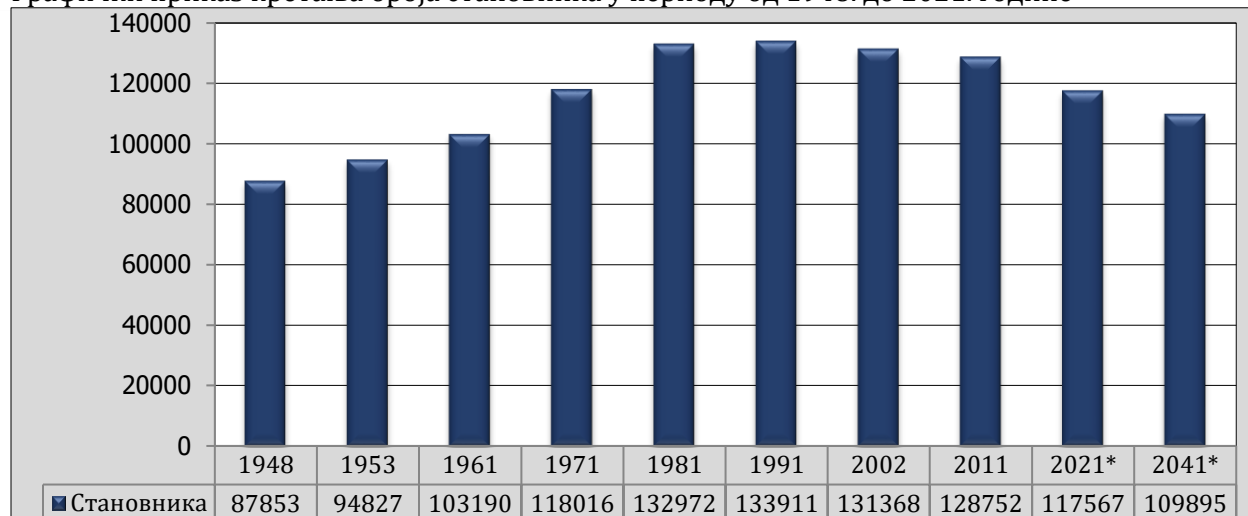
Доминантна природна карактеристика крушевачког краја је свакако котлина која је ограђена ободима Копаоника, Јастрепца, Буковика, Јухора и Гледићких планина, што директно уриче на врсту и обим активности у сектору пољопривреде.

ДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

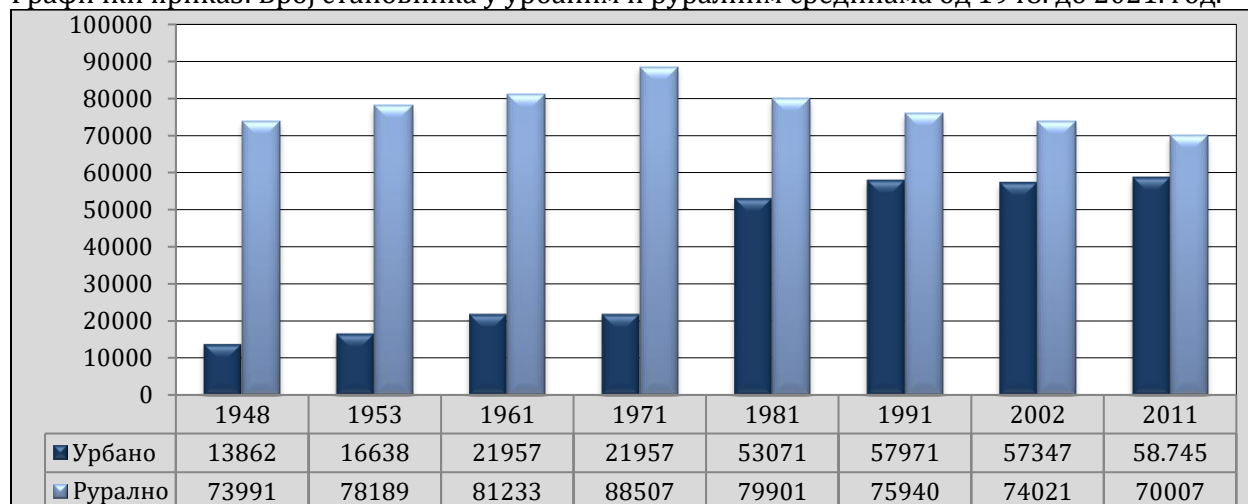
На територији града Крушевца живи 128.752 становника што чини 1,79% популације Републике Србије. У руралном подручју живи 70.007 становника (54%), а у градском подручју 58.745 становника (46%). Просечна густина насељености је 150 становника/км².

Графички приказ кретања броја становника у периоду од 1948. до 2021. године

У поређењу са подациома пописа од 1948. године број становника је смањен и то већим делом у сеоским насељима. У посматраном периоду од 1991-2021. године постоји тенденција опадања броја становника, Тренд опадања броја становника према проценама Републичког завода за статистику наставиће се и у наредним годинама. Према проценама, средином 2021. године на територији Крушевца било је 117.567 становника, што је у односу на последњи попис становништва из 2011. године умањење за 8,68%.

Графички приказ: Број становника у урбаним и руралним срединама од 1948. до 2021. год.

Када посматрамо кретање броја становника у руралним подручјима статистички подаци показују јасну тенденцију смањења броја становника од 1971. године када је и започела миграција становника услед значајније индустријализације у Крушевцу и околним градовима. Наведени податак, као и процена да ће се број становника

смањивати у наредним деценијама упућује на обавезу дугорочног планирања у сектору пољопривреде и руралног развоја које ће имати за циљ прилагођавање активности у сектору агара очекиваним трендовима и побољшања услова живота и рада у сеоским срединама.

3. ПОДРШКА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ ИНВЕСТИЦИЈАМА У ПОЉОПРИВРЕДИ

Програмом подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за територију града Крушевца утврђује се структура мера, односно намена и начин коришћења средстава за 2021. годину, у укупном износу од 54. 000.000,00 динара, која су опредељена Одлуком о буџету Града Крушевца за 2021. годину („Службени лист града Крушевца“ бр. 17/20).

Корисници мера подршке су регистрована физичка лица-носиоци активног комерцијалног породичног пољопривредног газдинства, правна лица и предузетници са територије града Крушевца, уписане у Национални регистар пољопривредних газдинстава, удружења и асоцијације ољопривредних произвођача, физичка лица, правна лица и предузетници, чије делатности су у оквиру трансфера знања и развоја саветодавства, промоције развојних потенцијала и потреба села.

Реализацијом мера које су наведене у Програму подстиче се:

- модернизација пољопривредне производње
  - пораст квалитета и квантитета производње побољшање конкурентности пољопривредних газдинстава
  - увођење нових технологија и иновација и отварање нових тржишних могућности
  - подизање техничкотехнолошких, маркетиншко-менаџментских знања и способности везаних за пољопривредну производњу, прераду, пласман производа и развој села и осталим аспектима, који ће утицати на побољшање квалитета живота на сеоским подручјима
  - удруживање пољопривредних произвођача.
-

Преглед издвајања у односу на укупан буџет Града дат је у следећој табели:

Град Крушевац		
Година	Реализована средства по основу Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја (РСД)	% издвајања за Програм пољопривреде и руралног развој у односу на укупан буџет Града Крушевца
2019	30.721.475,72	1,11
2020	48.029.972,86	1,59
2021	44.807.726,73	1,18

Извор: Град Крушевац

Посматрајући период од последње 3 године, средства која су реализована на основу Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја варирају од 1,11% у 2019. години када су и била најмања издвајања из буџета ЈЛС, до 1,59% у 2020. години.

На годишњем нивоу Град Крушевац кроз Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја углавном се опредељују финансијска средства за реализацију инвестиција кроз следеће мере, а које су планиране и у 2022. години:

- 1) Мере директних плаћања. Планирани буџет за 2022. годину је 700.000 РСД.
- 2) Мере руралног развоја и то:
  - Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава
  - Успостављање и јачање удружења у области пољопривреде
  - Управљање ризицима
  - Одрживо коришћење пољопривредног земљишта
  - Органска производња
  - Инвестиције за унапређење и развој руралне инфраструктуре и услуга
  - Унапређење економских активности на селу кроз подршку непољопривредним активностима
  - Економске активности у циљу подизања конкурентности у смислу додавања вредности кроз прераду као и на увођење и сертификација
  - система безбедности и квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла на газдинствима
  - Развој техничко - технолошких, примењених, развојних и иновативних пројеката у пољопривреди и руралном развоју

Планирани буџет за мере руралног развој је 47.530.000,00 РСД

3) Посебни подстицаји – Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју. Планирани буџет за ову меру је 3.770.000,00 РСД

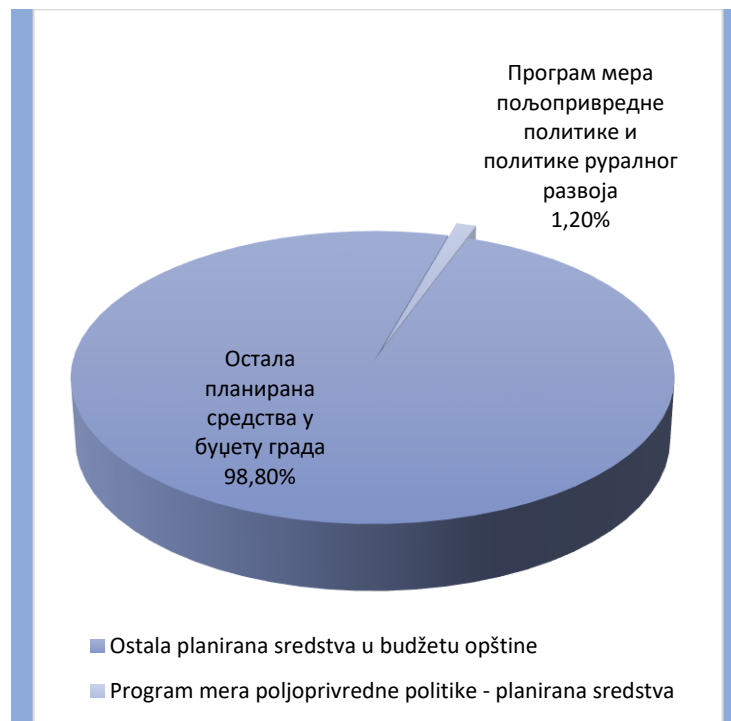
Мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, мера кредитне подршке, мера руралног развоја и посебних подстицаја - Набавка хране и ветеринарске услуге за остављану женску телад Планирани буџет за ову меру је 2.000.000,00 РСД

Укупан износ средстава из буџета Града Крушевца планираних за реализацију Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја у 2022. години је 54.000.000,00 РСД.

4. АНАЛИЗА СПРОВОЂЕЊА МЕРА МЕРА ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА У 2021. ГОДИНИ

ИЗДВАЈАЊЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОГРАМА

- Планирана средства за мере пољопривредне политике у 2021.год. – 54 милиона РСД
- Укупна планирани буџет Града за 2021. год. – око 4,9 милијарди РСД
- Процент издвајања за мере пољопривредне политике и руралног развоја – око 1,2%
- Просек у ЛС Централне Србије 1,2 – 1,7%

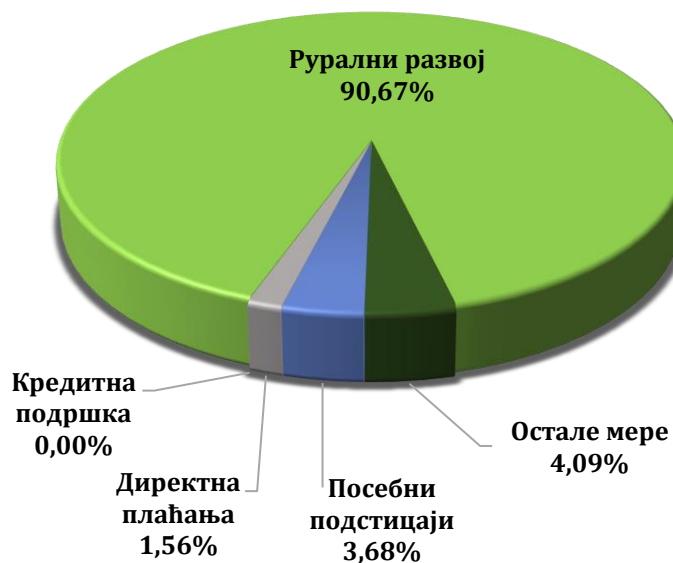
ПЛАНИРАНО – РЕАЛИЗОВАНО НА НИВОУ ПРОГРАМА

- Планирана средства за мере пољопривредне политике у 2021. години - 54.000.000,00 РСД
- Исплаћена средства за мере пољопривредне политике у 2021. години - 44.807.726,73
- Неискоришћено око 9.200.000 РСД
- Укупан број захтева - 649
- Укупано исплаћених захтева – 633
- Процент исплаћених захтева од укупно поднетих – 97,5

ПЛАНИРАНО – РЕАЛИЗОВАНО ПО ВРСТАМА МЕРА

- Мере руралног развоја – 459
- Директна плаћања (Регрес за репродуктивни материјал (вештачко осемењавање) – 106
- Кредитна подршка – 0 (број поднетих захтева – 0)
- Посебни подстицаји – 2 (сајмови, изложбе, манифестације,..)
- Остале мере (Набавка хране и ветеринарске услуге за остављену женску телад) - 66

ПЛАНИРАНО – РЕАЛИЗОВАНО ПРЕМА УТРОШКУ СРЕДСТАВА ПО МЕРАМА

НЕИСКОРИШЋЕНА СРЕДСТВА ПО МЕРАМА

Назив мере	Планирана средства	Искоришћена средства	% искоришћења
Суфинансирање камата за пољопривредне кредите	200.000	0	0
Успостављање и јачање удружења у области пољопривреде	1.200.000	351.708	30
Органска производња	600.000	0	0
Унапређење економских активности на селу кроз подршку непољопривредним активностима	1.180.000	0	0
Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју	2.870.000	1.647.049	57
Почетна помоћ за покретање пословања за младе пољопривреднике и развој малих пољопривредних газдинстава	0	0	0

5. ПРЕПОРУКЕ ЗА ПЛАНИРАЊЕ МЕРА У НАРЕДНОМ ПЕРИОДУ

На основу извршене анализе планирања и коришћења мера у претходном периоду, радионице која је одржана са представницима локалне самоуправе, јавних и образовних институција и пољопривредних произвођача, дат је предлог мера које треба укључити у Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја:

- 101.1.1. Набавка квалитетних приплодних грла говеда, оваца, коза и свиња које се користе за производњу млека
  - 101.2.1. Набавка квалитетних приплодних грла говеда, оваца, коза и свиња које се користе за производњу меса
  - 101.6.1. Набавка нових пчелињих друштава
  - 201.3. Органска производња
  - 301.3. Инвестиције у израду и ревизију пројектне и планске документације за развој општина и насеља у руралним подручјима
  - 302. Унапређење економских активности на селу кроз подршку непољопривредним активностима (сеоски туризам, занатство, културно наслеђе). Поред РПГ која планирају да покрену активности у овом сектору и која су потенцијални корисници, укључити и пољопривредна газдинства која имају решење за бављење сеоским туризмом. Тренутно у 2022. години је 8 категоризованих сеоских туристичких домаћинстава на територији Града Крушевца.
  - 302.6. Изградња објеката за оснивање продајних места на газдинствима за директну продају пољопривредних и традиционалних занатских производа и сувенира, у појединачном или удруженом интересу произвођача
  - 303.1 Почетна помоћ за покретање пословања за младе пољопривреднике и развој малих пољопривредних газдинстава.
-

Ова публикација је настала у оквиру пројекта „Млади и медији за демократски развој“ који Млади пољопривредници Србије реализују у партнерству са Београдском отвореном школом и уз подршку Шведске. Ставови и мишљења аутора изнета у овој публикацији не представљају нужно и мишљење партнера и донатора.

